

*В. Г. Маргасова,
д. е. н., професор, профектор з наукової роботи,
Національний університет "Чернігівська політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8582-2158>*

*М. В. Дубина,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національний університет "Чернігівська політехніка"
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.20.10

НАУКОВО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*V. Marhasova,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work,
Chernihiv Polytechnic National University
M. Dubyna,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Chernihiv Polytechnic National University*

SCIENTIFIC AND CONCEPTUAL PROVISIONS OF ENSURING THE ECONOMIC
SECURITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES IN THE CONDITIONS
OF TURBULENCE IN THE EXTERNAL ENVIRONMENT

У статті розглянуто теоретичні положення забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств в умовах турбулентності зовнішнього середовища. Це було реалізовано через детальний розгляд сутності категорії "економічна безпека підприємства", що здійснено на основі контент-аналізу наявних у науковій літературі концептуальних підходів до трактування цієї дефініції. Це в подальшому дозволило виокремити базові специфічні риси економічної безпеки підприємства як об'єкта дослідження. Детальний розгляд специфічних особливостей функціонування будівельних підприємств в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз і розгляд наукових підходів до трактування змісту дефініції "економічна безпека будівельного підприємства" дозволило конкретизувати сутність цієї дефініції. У статті також вивчені специфічні риси формування економічної безпеки будівельних підприємств, які були конкретизовані на основі врахування особливостей впливу зовнішніх факторів на діяльність цих суб'єктів господарювання.

Construction industry is one of the most important in the structure of the national economy. The development of this industry significantly stimulates the economic behavior of business entities in other related areas of the country's economy, it contributes to increasing the business activity.

However, this also determines the vulnerability of this industry to new external and internal threats that constantly arise to the national economy. This situation requires an appropriate response from construction enterprises to ensure the stability of their own activities. The outlined actualizes the issue of the theoretical substantiation of the essence and specific features of ensuring economic security of construction enterprises, especially in the conditions of the turbulent environment.

In the article, the theoretical provisions for ensuring economic security of construction enterprises in the conditions of the turbulent environment are examined. This was carried out through a detailed consideration of the essence of the "economic security of the enterprise", which was implemented based on the content analysis of the conceptual approaches to the interpretation of this definition available in the scientific literature. This subsequently made it possible to single out the basic specific features of economic security of the enterprise as an object of research.

A detailed consideration of the specific features of the functioning of construction enterprises in the conditions of internal and external threats and the consideration of scientific approaches to the interpretation of the meaning of the definition of "economic security of the construction enterprise" made it possible to specify the essence of this category, namely: economic security of the construction enterprise is a complex characteristic of the activity of the enterprise that carries out its activities in the field of material production for the purpose of creating building and structures, and which is characterized by the stable economic development, the presence of high-quality financial results and the ability to counteract internal and external threats to ensure its own functioning in the long-term perspective. Based on the consideration of the approach to the interpretation of the content of the specified category, the specific features of the formation of economic security of construction enterprises were studied in detail.

Ключові слова: будівельні підприємства, економічна безпека, національна економіка, будівельна галузь, турбулентність, економічна система, фінансова безпека, економічна безпека будівельного підприємства.

Key words: construction enterprises, economic security, national economy, construction industry, turbulence, economic system, financial security, economic security of the construction enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Будівельна галузь є однією з найбільш важливих у структурі національної економіки. Розвиток цієї галузі значно стимулює економічну поведінку суб'єктів господарювання в інших суміжних сферах господарства країни, сприяє підвищенню ділової активності. Це позитивно впливає на економічний розвиток країни, підвищення соціального забезпечення громадян через зростання доступності ринку житла та розширення обсягів житлового фонду.

Ефективне функціонування будівельних підприємств є важливою складовою активного розвитку будівельної галузі в країні. При цьому вагому роль відіграють і макроекономічні умови, у яких ці суб'єкти господарювання здійснюють свою діяльність. Досвід зарубіжних країн свідчить, що ринок житла є надзвичайно чутливим до будь-яких економічних потрясінь або нестабільності у функціонуванні фінансової системи країни, а тому саме формування необхідного рівня економічної стійкості будівельних підприємств до зовнішніх впливів є важливою складовою забезпечення стабільності функціонування будівельної галузі загалом. Це у свою чергу також сприяє зниженню негативного впливу для розвитку національної економіки від виникнення кризових явищ на ринку житла. Окреслене актуалізує питання обґрунтування теоретичних та прикладних положень забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств в умовах нестабільності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання розвитку будівельної галузі та, зокрема, економічного розвитку будівельних підприємств розглядаються в наукових роботах таких авторів: В. В. Биба, І. В. Волохова, Г. А. Жовтяк, М. М. Забаштанський, Ю. О. Занєчна, О. Л. Камбур, Л. Г. Ліпич, Я. В. Лісун, С. Міщенко, І. А. Педько, Г. Л. Ступнікер та ін.

Окремі аспекти забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств досліджували у своїх роботах Н. І. Верхоглядова, І. Г. Волинець, В. І. Дмитренко, К. С. Дяченко, О. В. Коба, Н. О. Пархоменко, Т. А. Пушкар, О. В. Черевко та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проте, враховуючи нові виклики, перманентні економічні кризи та непрогнозовані зовнішні флуктуації, які виникають у межах національної економіки багатьох країн, питання підвищення стійкості суб'єктів господарювання до таких потенційно деструктивних впливів є завжди актуальними. Особливо це стосується діяльності будівельних підприємств, забезпечення їх стабільного функціонування в умовах підвищеної економічної турбулентності, зміни на ринках житлової та нежитлової нерухомості. Ці питання, попри наявні наукові роботи в цьому напрямку, недостатньо висвітлені. Є потреба в обґрунтуванні теоретичних та прикладних положень забез-

Таблиця 1. Наукові підходи до розуміння сутності категорії "економічна безпека підприємства"

№ з/п	Сутність підходу	Автор та джерело
1	Економічна безпека підприємства – динамічний стан підприємства при якому воно забезпечує стабільні результати діяльності, адаптуючись до різноманітних змін.	Пархоменко Н. О. [15]
2	Економічна безпека підприємства – комплексна характеристика результатів діяльності підприємства, одержаних завдяки ефективному використанню його ресурсів, скерованих на досягнення цілей підприємства й убезпечення його діяльності від загроз зовнішнього та внутрішнього середовищ.	Дмитренко В. І. [3, с. 158-159]
3	Економічна безпека суб'єкта господарювання – характеристика суб'єкта господарювання, яка відображає його здатність реалізувати власні стратегічні економічні інтереси при певних зовнішніх умовах завдяки захисту від існуючих і потенційних загроз та використанню можливостей, що надає зовнішнє середовище.	Міщенко С. П. [13, с. 191]
4	Економічна безпека підприємства – захищеність діяльності підприємства, його потенціалу, інтересів, ресурсів; певний стан ресурсів, відносин, зв'язків господарюючого суб'єкта; систему заходів, спрямованих на забезпечення його конкурентоспроможності; ступеня реалізації й гармонізації економічних інтересів; властивості підприємства до розвитку, самовиживання, досягнення визначених цілей.	Пушкар Т. А., Дяченко К. С. [16]
5	Економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства.	Кургузенкова Л. А. [9, с. 34]
6	Економічна безпека підприємства – це умови перебування ресурсів бізнесу підприємства (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки й устаткування, прав), а також подальших перспектив підприємства, в котрих вони по максимальному використовуються, в процесі ефективного функціонування та розвитку підприємства на основі уникнення як зовнішніх, так і внутрішніх перешкод.	Новікова О. Ф. [14]
7	Економічна безпека підприємства – спеціально побудована система захисних заходів, головна мета котрої полягає у цілеспрямованому та повсякденному забезпеченні безперерійної та водночас економічно ефективної і результативної діяльності підприємства за рахунок боротьби із різними чинниками та факторами, що негативно впливають на цю діяльність.	Скриньковський Р. М. [17, с. 417]
8	Економічна безпека підприємства – стан захищеності його важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз для забезпечення стабільності та прогресування в сьогоденні та майбутньому	Колодяжна І. В. [8, с. 136]
9	Економічна безпека підприємства – відсутність у поточний час та низька ймовірність у найближчому майбутньому виникнення в діяльності підприємства змін негативного характеру, що є наслідком реалізації загроз і можуть спричинити погіршення умов та результатів діяльності підприємства загальмувати його розвиток, потребувати витрачання значних ресурсів та подолання або ліквідації цих негативних змін	Дідика А. М. [4, с. 57]
10	Економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, який має забезпечити стабільне функціонування та ефективний розвиток підприємства і потребує управління з боку керівництва задля гарантії найбільш продуктивного використання ресурсів для підвищення ефективності функціонування підприємства і забезпечення його стабільного розвитку [5].	Гєєць В. М. [2]

Джерело: систематизовано авторами.

печення економічної безпеки будівельних підприємств, а саме уточнення сутності цього виду безпеки, особливостей її формування в межах функціонування цих суб'єктів підприємницької діяльності.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є поглиблення науково-концептуальних положень забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств в умовах зміни умов макроекономічного середовища.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Будівельна галузь дійсно відіграє одну з ключових ролей у розвитку національного господарства. Жодна з країн світу не досягла значних успіхів у власному розвитку без активізації економічних відносин у зазначеній галузі, створення сприятливих умов для розвитку ринків житлової та нежитлової нерухомості. При цьому ключову роль у розвитку будівництва відіграють об'єктивні процеси у функціонуванні будь-якого суспільства, а

саме: поступове руйнування будівель, розширення міст, наявність попиту на житлову нерухомість у громадян, інвестиційна привабливість у довгостроковій перспективі. Економічні відносини активно розвиваються в цій сфері лише за наявності сприятливих умов для діяльності будівельних підприємств, ефективно функціонуючого ринку нерухомості.

Проте економічні кризи, зниження темпів економічного розвитку країни насамперед негативно впливає на ринок нерухомості, можливості потенційних покупців купувати нове житло, їх економічну поведінку. При цьому в комплексі з іншими причинами зниження попиту досить негативно впливає на діяльність будівельних підприємств, їхній фінансовий стан та стабільність роботи. Діяльність таких підприємств залежить від багатьох чинників. Для будівельної сфери кількість таких факторів особливо є великою, оскільки будівельні підприємства у своїй діяльності залежать від стану розвитку інших, суміжних галузей національної економіки. Також на їх функціонування впливає стан ринку будівельних матеріалів, наявність техніки для будівельних

робіт, умови імпорту необхідних комплектуючих та товарів, рівень розвитку житлової і соціальної інфраструктури та інституційні умови ведення бізнесу. Передбачити всі потенційно можливі загрози, які можуть відбуватися в економічному просторі функціонування будівельних підприємств, дуже складно, але вони виникають постійно. Відповідно для зниження негативного впливу таких факторів ці суб'єкти підприємницької діяльності повинні здійснювати власну діяльність з урахуванням об'єктивної неможливості передбачити всі деструктивні впливи на їхню роботу. Відповідно це зумовлює необхідність забезпечити формування належного рівня економічної безпеки цих підприємств, зокрема фінансової стійкості до нових непередбачуваних загроз.

Розглянемо теоретичні положення забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств більш детально. Аналіз почнемо з обґрунтування сутності категорії "економічна безпека підприємства". У таблиці 1 представлено декілька наукових підходів до розуміння цієї дефініції.

Таким чином, враховуючи окреслені наукові концепції розгляду сутності категорії "економічна безпека підприємства", можна визначити змістовні ознаки цього виду безпеки та особливості її забезпечення, а саме:

- з позиції дослідника це система, яка складається із сукупності елементів, які у взаємодії дають змогу забезпечити захист господарської діяльності підприємства від зовнішніх та внутрішніх впливів;

- пов'язана з економічною та, зокрема, фінансовою діяльністю підприємств, ефективністю їхньої роботи та наявністю можливостей формувати необхідний рівень такої безпеки;

- дослідження стану такого виду безпеки можливо реалізувати на основі аналізу сукупності показників, які характеризують різні аспекти господарської діяльності підприємства;

- система є динамічною та постійно повинна адаптуватися під зміни зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство, що зумовлює важливість використання спектра методів та інструментів для забезпечення належного рівня такої безпеки;

- універсальність системи такої безпеки для всіх підприємств та унікальність для кожного окремого підприємства, яка зумовлена специфічними рисами його функціонування (галузева належність; види товарів та послуг, ринки їх збуту; категорія клієнтів, постачання сировини та інших необхідних для функціонування товарів і т. ін.);

- складність забезпечити ефективність побудови системи такої безпеки в межах діючого підприємства, що вимагає згладженої роботи керівництва, працівників середньої ланки, дієвої системи взаємодії між ними для швидкого реагування на нові загрози;

- необхідність постійної аналітичної роботи з метою виявлення та запобігання загрозам як усередині підприємства і, що найголовніше, загроз зовнішнього середовища, аналіз світової кон'юнктури, сучасних тенденцій розвитку національного господарства, прогнозування можливих змін в системі державного регулювання господарської діяльності тощо;

- провідна роль фінансової безпеки у забезпечення дієвої системи зазначеного виду безпеки підприєм-

ства, що обумовлює необхідність побудови якісної системи аналізу фінансового стану, розробки за необхідності нових показників для внутрішнього користування (особливо це важливо для багатoproфільних підприємств, які мають значну кількість виробничих, торговельних підприємств);

- об'єктивна необхідність побудови системи економічної безпеки, оскільки вплив внутрішніх та зовнішніх чинників є постійним і не залежить від ефективності роботи підприємства, якості управління ним;

- система економічної безпеки повинна не лише формувати умови для стабільного функціонування підприємства, але й забезпечувати можливість зростання його потенціалу подальшого розвитку, однак при прийнятних умовах ризику такого розвитку та інші особливості [3, с. 158—159; 4, с. 57; 8, с. 136; 13].

З огляду на окреслені змістовні ознаки категорії "економічна безпека підприємства", можна констатувати, що забезпечити належний рівень такої безпеки в межах суб'єкта підприємницької діяльності дуже складно і це вимагає відповідної кваліфікованої та постійної роботи від менеджменту підприємства, його власників. При цьому також зрозуміло, що формування належного рівня економічної безпеки на підприємствах у межах різних галузей національного господарства зумовлено специфікою їхньої економічної діяльності. Саме така специфіка визначає структуру системи економічної безпеки підприємства, враховуючи значну кількість галузевих факторів та особливостей функціонування суб'єктів підприємництва.

Для будівельних підприємств притаманними також є свої специфічні риси функціонування, які визначаються особливостями будівельної галузі, їхніми індивідуальними бізнес-моделями розвитку. Передусім варто виокремити такі специфічні риси діяльності зазначених підприємств, а саме:

- 1) високий рівень співпраці будівельних підприємств з іншими економічними суб'єктами для здійснення своєї діяльності, неможливість побудови замкнутого циклу функціонування;

- 2) участь у розвитку соціальної інфраструктури, розвитку житлово-комунальної інфраструктури регіонів, де відбувається будівництво, насамперед житлової нерухомості;

- 3) залежність функціонування будівельних підприємств від наявності зовнішніх доступних фінансових ресурсів (позиковий капітал), оскільки внутрішніх коштів бракує для реалізації всіх запланованих об'єктів;

- 4) будівельна галузь формує значні мультиплікативні ефекти для подальшого розвитку національної економіки, стимулює активізацію економічної діяльності в її окремих галузях, які пов'язані з будівництвом;

- 5) високий рівень залежності від комунальних та інших підприємств у сфері надання комунальних підприємств (під'єднання об'єктів до моменту введення в експлуатацію до водовідведення, водопостачання, доступ до газу, електроенергії і т. ін.);

- 6) залежність від ефективності роботи інститутів (органів державної влади та місцевого самоврядування); особливо на діяльність будівельних підприємств впливає фінансова спроможність органів місцевого самоврядування розвивати дорожню, житлово-комуналь-

Таблиця 2. Наукові підходи до розуміння сутності категорії "економічна безпека будівельного підприємства"

№ з/п	Сутність підходу	Автор та джерело
1	Економічна безпека будівельного підприємства – захищеність специфічних ресурсів будівельного підприємства від можливих загроз зовнішнього і внутрішнього середовища. Під системою економічної безпеки будівельного підприємства варто розуміти взаємодію елементів діяльності, яка дозволяє здійснювати результативну діяльність будівельного підприємства шляхом зменшення впливу загроз.	Пархоменко Н. О. [15]
2	Економічна безпека будівельного підприємства – сукупність елементів, взаємодія між якими, дозволяє здійснювати функціонування будівельного підприємства шляхом мінімізації впливу на нього загроз	Черевко О. В., Дмитренко В. І. [19]
3	Економічну безпеку підприємств будівельної галузі – створення таких умов їх функціонування, при яких забезпечено достатній рівень економічної безпеки, який надає можливість реалізовувати економічні інтереси і створювати певний запас міцності для реалізації в подальшому економічних інтересів підприємств і обумовлюється технологією будівельного виробництва, його сезонністю, наявністю різноманітності об'єктів будівництва, можливими джерелами фінансування, розгалуженістю видів діяльності підприємств будівельної галузі, а також формуванням інституційного середовища здійснення діяльності у сфері будівництва	Пушкар Т. А., Дяченко К. С. [16, с. 136]

Джерело: систематизовано авторами.

ну, соціальну інфраструктуру на окремій території, підтримувати подальшу експлуатацію нового житлового фонду;

7) тривалий операційний цикл виробництва, що вимагає постійної наявності фінансових ресурсів для забезпечення подальшого функціонування;

8) високий рівень чутливості до макроекономічних змін, кризових ситуацій на фінансових ринках, що негативно впливає як на попит на житло, скорочує підприємницьку діяльність та попит на нежитлову нерухомість;

9) стаціонарність виробництва, неможливість його швидкої зупинки, потреба у здійсненні фінансових витрат, навіть в період відсутності активної діяльності;

10) будівництво — сфера матеріального виробництва, якій притаманна складна система економічних відносин, в якій ключову роль відіграє значна кількість господарюючих суб'єктів, включаючи покупців та продавців нерухомості, контрагентів будівельних підприємств [6, с. 51; 12; 15].

Таким чином, враховуючи окреслені специфічні риси функціонування будівельних підприємств, визначимо сутність поняття "економічна безпека будівельного підприємства". У таблиці 2 представлено окремі наукові підходи до розуміння змісту цього поняття.

Отже, враховуючи окреслені наукові концепції розгляду сутності категорії "економічна безпека підприємства будівельного підприємства", можна констатувати, що такий вид безпеки являє собою комплексну характеристику діяльності підприємства, яке здійснює свою діяльність у галузі матеріального виробництва з метою створення будівель, споруд, і за якої йому притаманний стабільний економічний розвиток, наявність якісних фінансових результатів та можливості протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам для забезпечення власного функціонування в довгостроковій перспективі.

На основі результатів аналізу інформації табл. 2, систематизуємо теоретичні положення забезпечення еко-

номічної безпеки будівельного середовища в стохастичному середовищі їх функціонування (рис. 1).

Розглянемо специфічні риси забезпечення належного рівня економічної стійкості зазначених суб'єктів господарювання до перманентних загроз зовнішнього середовища. До них належать такі:

1) фінансова безпека відіграє важливу роль у розвитку економічної безпеки будівельного підприємства, доступність фінансових ресурсів є одним з вирішальних чинників у забезпеченні стабільного функціонування такого підприємства;

2) наявність значної кількості чинників, а отже, і потенційних загроз, які можуть негативно впливати на функціонування будівельних підприємств; їхніми джерелами можуть виступати і тенденції розвитку світової економіки, кризові явища в системі національної економіки, торговельні відносини із сусідніми країнами. Усі ці чинники можуть досить сильно змінювати економічні умови для розвитку будівельної галузі;

3) у сучасних умовах власники та топменеджмент будівельних підприємств приділяють недостатню увагу питанням формування дієвої системи економічної безпеки, що обумовлює періодичні банкрутства таких підприємств;

4) система економічної безпеки будівельних підприємств є складною і, крім підсистеми фінансової безпеки, яка, як зазначалося, є визначальною, важливими компонентами є підсистеми кадрової, інформаційної, силової та конфіденційної безпеки;

5) сезонний характер виробництва, що зумовлює необхідність врахування цього при розробці заходів забезпечення економічної безпеки, забезпечення дієвої системи фінансового планування, враховуючи поточні потреби для здійснення операційної діяльності;

6) значний вплив органів державної влади та місцевого самоврядування на операційну діяльність будівельних підприємств, вчасність виконання взятих перед

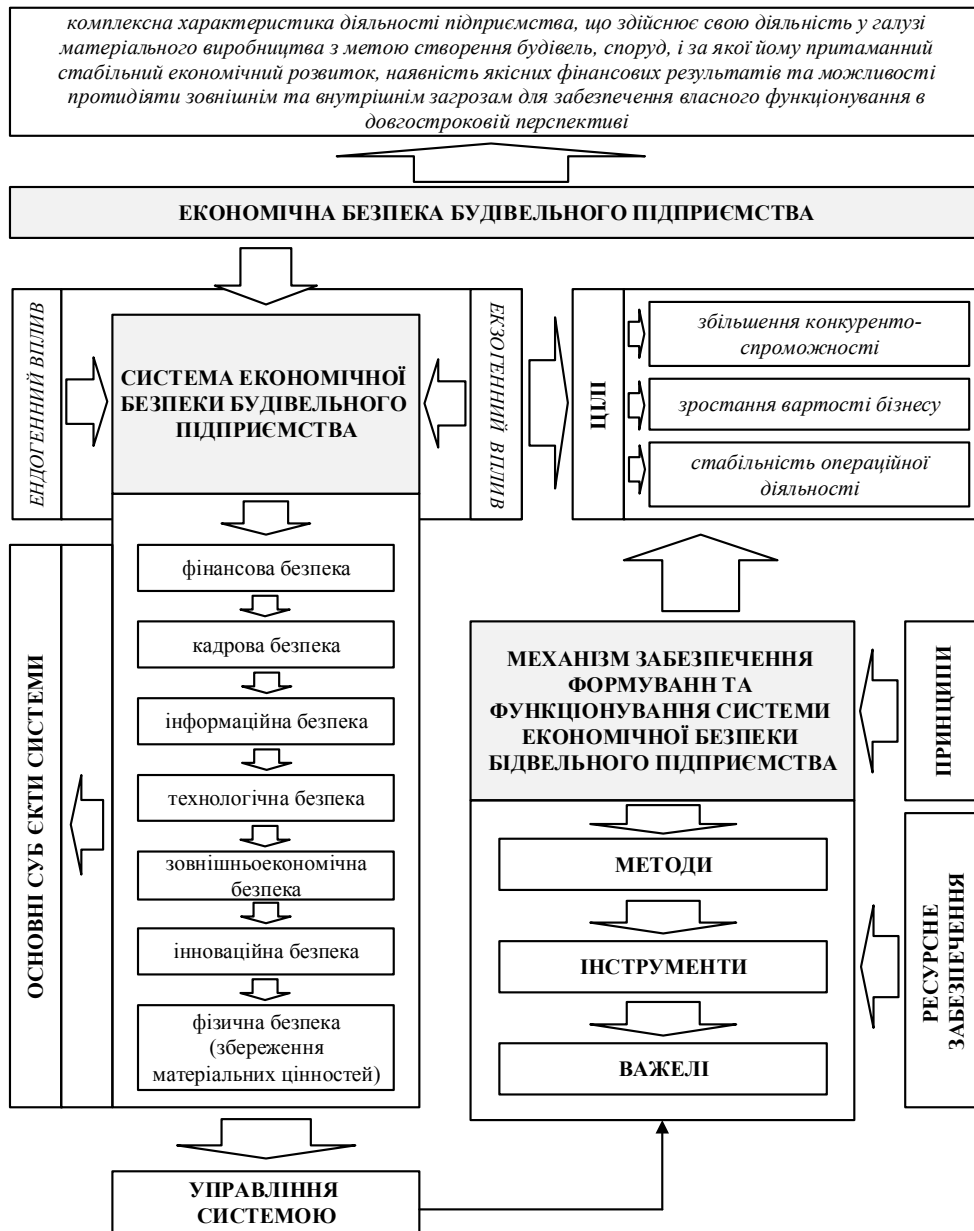

Рис. 1. Теоретичні положення забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства

Джерело: складено авторами на основі [7; 5, с. 26-27; 10, с. 33-35; 11, с. 82].

клієнтами зобов'язань та доступність фінансових ресурсів для забезпечення реалізації нових проєктів;

7) значний вплив органів державної влади, що здійснюється через наявність великої кількості ліцензій, дозволів, регламентації нормативів будівельних робіт, якості побудованих об'єктів нерухомості, інших дозвільних документів;

8) для забезпечення постійної ефективної роботи будівельні підприємства залучають досить значну кількість працівників (окрім малих та середніх підприємств, які надають супутні послуги в цій галузі), що актуалізує також необхідність забезпечення їхньої кадрової безпеки;

9) залежність відчасних поставок будівельних матеріалів, інших товарів для здійснення будівництва, придбання і вчасної доставки будівельного обладнання; це також впливає на фінансовий стан підприємств,

ефективність їх роботи в довгостроковій перспективі [1; 18, с. 69; 15; 16, с. 136].

ВИСНОВКИ

У статті проведено аналіз теоретичних положень забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств. Це було реалізовано на основі розгляду сутності категорії "економічна безпека підприємства", що здійснено за результатами вивчення наявних у науковій літературі концепцій до трактування цієї дефініції. Також це дало можливість виокремити базові характерні риси, які притаманні окресленій категорії.

У статті також проведено аналіз специфічних рис функціонування будівельних підприємств в межах національного господарства. Це реалізовано на основі вивчення особливостей функціонування будівельної галузі та характерних ознак формування і розвитку в

її межах економічних відносин. На основі отриманих результатів та враховуючи змістовні ознаки категорії "економічна безпека підприємства" було розглянуто сутність дефініції "економічна безпека будівельного підприємства", яку запропоновано розглядати як комплексну характеристику діяльності підприємства, що здійснює свою діяльність у галузі матеріального виробництва з метою створення будівель, споруд, і за якої йому притаманний стабільний економічний розвиток, наявність якісних фінансових результатів та можливості протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам для забезпечення власного функціонування в довгостроковій перспективі. З урахуванням сформульованих теоретичних положень обґрунтування змісту цієї категорії також у статті виокремлено специфічні риси забезпечення такого виду безпеки в роботі будівельних підприємств. Це дозволяє стверджувати, що зазначені особливості економічної діяльності будівельних підприємств обумовлюють складність побудови ними дієвої системи економічної безпеки, особливо в умовах нестабільності зовнішнього середовища, макроекономічної турбулентності. Однак це лише підкреслює важливість забезпечення зазначеного виду безпеки й потребує проведення додаткових досліджень з метою обґрунтування теоретичних та прикладних положень побудови ефективно діючої системи економічної безпеки в діяльності будівельних підприємств.

Література:

- Верхоглядова Н. І., Щеглова О. Ю., Лаже М. В. Забезпечення економічної стійкості розвитку підприємств будівельної індустрії в змінних умовах ринку. Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка. 2013. Вип. 3 (40). С. 27—30.
- Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк О. І. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2006. 240 с.
- Дмитренко В. І. Система економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Вчені записки Університету "КРОК". 2019. № 4 (56). С. 156—164.
- Економіка безпека підприємства : [підручник] / за заг. ред. А. М. Дідика. Львів : НУ "Львівська політехніка", ТзОВ "Видавнична група "Бухгалтери України", 2019. 624 с.
- Економіка будівельного підприємства : підручник / авт. кол.: Т. О. Окландер, І. А. Педько, О. Л. Камбур [та ін.]. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 363 с.
- Жовтяк Г. А., Волохова І. В. Стан та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 50—55.
- Забаштанський М., Ломонос Р., Ломонос Р. Роль державно-приватного партнерства в забезпеченні фінансової безпеки держави. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 1 (33). С. 114—122. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1\(33\)-114-122](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-1(33)-114-122).
- Колодяжна І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23, Ч. 1. С. 135—140. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/30.pdf.
- Кургузенкова Л. А. Економічна безпека підприємства: сутність та чинники формування її відповідного рівня. Економіка і суспільство. 2015. Вип. 1. С. 31—34. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/1_ukr/06.pdf.
- Ліпич Л. Г., Чорнуха І. В., Цимбалюк І. О. Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 212 с.
- Лісун Я. В., Дячук М. В. Стратегічний аналіз підприємств будівельної галузі. Інноваційна економіка. 2013. № 5 (43). С. 79—83.
- Міняйленко В. Г., Міняйленко І. В., Биба В. В. Проблеми та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі. Ефективна економіка. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6463>.
- Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 2. С. 190—195.
- Новікова О. Ф., Покотилієнко Р. В. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення : монографія. Донецьк, 2006. 408 с.
- Пархоменко Н. О. Особливості управління економічною безпекою будівельного підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7877>.
- Пушкар Т. А., Дяченко К. С. Особливості економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2013. № 2. С. 134—139.
- Скриньковський Р. М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 3. С. 414—418. URL: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/87.pdf>.
- Ступнікер Г. Л., Спірідонова К. О. Оцінка ключових аспектів розвитку будівельних підприємств на ринку нерухомості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6 (3). С. 67—70.
- Черевко О. В., Дмитренко В. І. Особливості функціонування системи економічної безпеки будівельних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 12. С. 49—51.

References

- Verkhohliadova, N.I., Shcheglova, O.Yu. and Lazhe, M.V. (2013), "Ensuring the economic stability of the development of construction industry enterprises in changing market conditions", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu : Seriya: Ekonomika*, vol. 3 (40), pp. 27—30.
- Heiets, V.M., Kyzym, M.O., Klebanova, T.S. and Cherniak, O.I. (2006), *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo [Modeling of economic security: state, region, enterprise]*, ІНЖЕК, Kharkiv, Ukraine.

3. Dmytrenko, V.I. (2019), "System of economic security of enterprises in the construction industry", Vcheni zapysky Universytetu "KROK", no. 4 (56), pp. 156—164.

4. Didyk, A.M. (2019), *Ekonomika bezpeka pidpriemstva* [Economics and safety of the enterprise], NU "Lvivska politekhnika", TzOV "Vydavnycha hrupa "Bukhhaltery Ukrainy", Lviv, Ukraine.

5. Oklander, T.O., Pedko, I.A. and Kambur, O.L. (2018), *Ekonomika budivelnoho pidpriemstva* [Economics of construction enterprise], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

6. Zhovtiak, H.A. and Volokhova, I.V. (2020), "Status and development prospects of enterprises in the construction industry of Ukraine", Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia, vol. 31 (70), no. 6, pp. 50—55.

7. Zabashtanskyi, M., Lomonos, R. and Lomonos, R. (2023), "The role of public-private partnership in ensuring the financial security of the state", Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia, vol. 1 (33), pp. 114—122.

8. Kolodiazna, I.V. and Bukrina, K.A. (2019), "Economic security in the system of sustainable functioning of the enterprise", Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, vol. 23, no. 1, pp. 135—140, available at: http://www.visnyk-econom-uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/30.pdf (Accessed 1 Sep 2023).

9. Kurhuzenkova, L.A. (2015), "Economic security of the enterprise: essence and factors of formation of its corresponding level", Ekonomika i suspilstvo, vol. 1, pp. 31—34, available at: https://economyand-society.in.ua/journals/1_ukr/06.pdf (Accessed 25 Aug 2023).

10. Lypych, L.H., Chornukha, I.V. and Tsymbaliuk, I.O. (2015), *Formuvannia stratehii rozvytku budivelnoho pidpriemstva v umovakh investytsiinoi konkurentsii* [Formation of the development strategy of a construction enterprise in conditions of investment competition], Vezha-Druk, Lutsk, Ukraine.

11. Lisun, Ya.V. and Diachuk, M.V. (2013), "Strategic analysis of enterprises in the construction industry", Innovatsiina ekonomika, vol. 5 (43), pp. 79—83.

12. Miniailenko, V.H., Miniailenko, I.V. and Byba, V.V. (2018), "Problems and prospects for the development of enterprises in the construction industry", Efektyvna ekonomika, vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6463> (Accessed 20 Aug 2023).

13. Mishchenko, S.P. (2011), "Conceptual aspects of economic security of enterprises in the market economy", Marketynh i menedzhment innovatsii, vol. 2, pp. 190—195.

14. Novikova, O.F. and Pokotylenko, R.V. (2006), *Ekonomichna bezpeka: kontseptualne vyznachennia ta mekhanizm zabezpechennia* [Economic security: conceptual definition and mechanism of provision], Donetsk, Ukraine.

15. Parkhomenko, N.O. (2020), "Peculiarities of managing the economic security of a construction enterprise", Efektyvna ekonomika, vol. 5, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7877> (Accessed 20 Aug 2023).

16. Pushkar, T.A. and Diachenko, K.S. (2013), "Peculiarities of economic security of enterprises in the construction industry", Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva, vol. 2, pp. 134—139.

17. Skrynkovskyi, R.M. (2015), "Economic security of the enterprise: essence, classification and diagnostic system", Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky, vol. 3, pp. 414—418, available at: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/87.pdf> (Accessed 15 Aug 2023).

18. Stupniker, H.L. Spiridonova, K.O. (2016), "Assessment of key aspects of the development of construction enterprises in the real estate market", Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, vol. 6 (3), pp. 67—70.

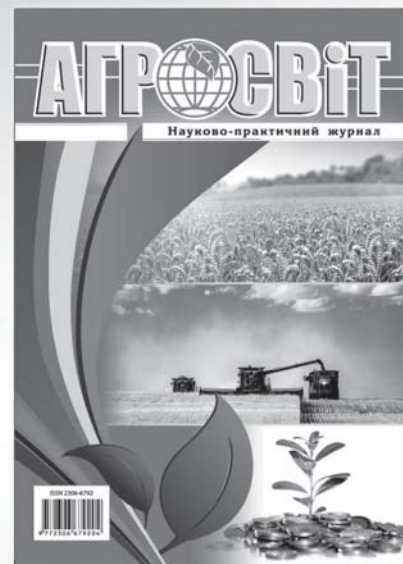
19. Cherevko, O.V. and Dmytrenko, V.I. (2015), "Peculiarities of the functioning of the system of economic security of construction enterprises", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 1.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2023 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292